

прикладів: «Erwins Lieblingsrolle war die des wilden Tiers; er behauptete sich hervorragend als Bison, der von Ursus (mir) niedergerungen wird, und auch als Einhorn war er glänzend. Mit seinem mächtigen Horn zerfetzte er alles, was im Weg war – Vorhänge, Laken und was sonst sich fand.» [3, с. 39].

Отже, лексична іменна синонімія посідає значне місце у сучасній прозі. Багатство індивідуальної, авторської синонімії в наведених романах виявляється не лише у складі синонімічних рядів та у їхньому широкому використанні. Воно полягає ще й у своєрідності застосування та в багатоплановості синонімів. Результати даного дослідження будуть корисними в лекційних курсах з проблем лексикології, у період підготовки студентами тезів виступів на наукових конференціях, а також можуть використовуватися в наукових публікаціях, під час написання рефератів, наукових статей та магістерських робіт.

Аннотация. В магистерской работе проанализирована роль и функционирование лексической именной синонимии в немецком и украинском языках в романах авторов Кати Петровской «Мабуль Естер» и Antal Scerb «Reise im Mondlicht». Названные произведения исследованы на предмет использования синонимов и на количество соответствующих синонимических рядов. Исследованы синонимические ряды и их разновидности. Проанализированы различные научные определения понятия «синоним», выделена рабочая дефиниция этого понятия в рамках данного исследования и классифицированы синонимы выборки по критериям сходства и различия. Определена функционально-стилистическая роль лексических именных синонимов в украинском и немецком языках. Особое внимание уделено именной синонимии и синонимическим рядам в приведенных произведениях.

Ключевые слова: синоним, синонимический ряд, именная синонимия, контекстуальная синонимия.

Abstract. In the Master's Thesis, we analyze the role and functioning of the lexical nominal synonymy in German and Ukrainian languages used in the novels “Мабуль Естер” (Probably Esther) by Katya Petrovskaya and “Reise im Mondlicht” (Journey by Moonlight) by Antal Scerb. Synonymic ranks and their versions and also features of their application are investigated, too. Various scientific definitions of the concept "synonym" are analyzed. A working definition of this concept is defined within this research. The selected synonyms are classified by the criteria of similarity and distinction. Besides, the functional and stylistic roles of the lexical personalized synonyms are defined in Ukrainian and German languages. Special attention is paid to the personalized synonymy and synonymic rows in the corresponding works.

Keywords: synonym, synonymic row, personalized synonymy, contextual synonymy.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 368 с.
2. Катя Петровська, Мабуль Естер Переклад з німецької Юрка Прохацька, Чернівці: Книги – XXI, 2015.
3. Antal Scerb, Reise im Mondlicht, dtv Verlagsgesellschaft, 2014. – 427 s.

УДК 81.33

ТИПИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

М. О. Рогова, Т. В. Ленеха

Анотация. У статті проаналізовано відомі класифікації лінгвістичних експертиз. Подано думки різних науковців щодо поняття «лінгвістична експертиза», визначено основні завдання та призначення лінгвістичної експертизи, проаналізовано основні підходи до типології. У процесі роботи та збирання матеріалу, аналізу й опису результатів використовувалися такі методи дослідження: системно-структурний (подано загальну характеристику лінгвістичної експертизи), описовий (розкрито поняття експертизи) та метод класифікації (розглянуто класифікації лінгвістичних експертиз).

Ключові слова: лінгвістична експертиза, судова експертиза, юридична лінгвістика.

Вступ. Роки української незалежності характеризуються посиленою боротьбою зі злочинністю. Мовлення або письмові тексти є вагомими доказами тієї чи іншої інформації,

без якої не можливе розслідування і розкриття злочинів. Необхідність такої інформації призвела до появи нової дисципліни, яка є проміжною ланкою між мовознавством і правознавством, – юридичної лінгвістики. Сьогодні з різноманітних причин нормативно-правові тексти є причиною юридичних конфліктів. Щоб розв'язати суперечки, непорозуміння, які пов'язані з текстами та їх інтерпретацією, з точністю/неточністю фраз, сторони звертаються за допомогою до лінгвістів. Проте слід зазначити, що чимало аспектів використання мови та мовних засобів все ще не регламентовані правом.

Щодо вивчення та типології лінгвістичних експертиз важливими є праці таких науковців: М. Д. Голев, Ю. О. Бельчиков, О. М. Матвєєва, Дж. Олссон, Р. Шай, О. В. Зайцев, Л. В. Свиридова, С. М. Вул, Т. М. Литвин, О. В. Довженко, А. М. Баранов, М. Д. Голев, К. І. Бриньов, О. К. Єрмолаєв, О. О. Кирилова, А. С. Александров, Н. А. Любимова, В. І. Карабан та інші. У розвиток української юридичної лінгвістики значний внесок зробив Ю. Ф. Прадід, який у своїх численних працях неодноразово порушував питання щодо значення та вагомості лінгвістичних експертиз для криміналістики і людства загалом [1].

Мета статті полягає у визначенні типів лінгвістичної експертизи.

Експертиза (від лат. *Expertus* – досвідчений, знавець) – розгляд, дослідження експертом-фахівцем якихось справ, питань, що потребують спеціальних знань. У найбільш загальному вигляді експертиза – це спосіб аналізу причиново-наслідкових зв'язків не тільки щодо того, що вже відбулося, але й того, що очікується, має або може відбутися; це спосіб пізнання певної реальності в тих випадках, коли ця реальність не піддається прямому вимірюванню, обрахуванню і взагалі якому завгодно «об'єктивному дослідженню» [2, с. 51].

Стаття 1 Закону України «Про судову експертизу» визначає судову експертизу як «дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду» [3].

А. Шеремет вважає, що судова експертиза – це процесуальна дія, що полягає в дослідженні експертом за дорученням слідчого або судді матеріальних джерел доказової інформації з метою встановлення реальних даних та обставин, які мають значення для об'єктивного вирішення кримінальної справи [2, с. 317].

Одним з видів судової експертизи є судова лінгвістична експертиза, що застосовується у судовій практиці не так багато років, порівнюючи з іншими різновидами. К. І. Бриньов зауважує: «Судова лінгвістична експертиза – перевірка істинності / хибності (категоричні висновки), можливості / неможливості (модальні позитивні та негативні висновки) висловлювань про предмет дослідження, які впливають з питань, поставлених перед експертом» [4, с. 47].

Л. В. Ажнюк дає таке визначення: лінгвістична експертиза – це спеціалізоване мовознавче дослідження текстових матеріалів, інших мовних об'єктів, а також невербальних засобів комунікації, які в поєднанні з вербальними генерують смисли у повідомленні [5, с. 3].

Отже, у нашій статті судовою лінгвістичною експертизою вважаємо лінгвістичне дослідження, яке здійснюється експертом з метою використання письмового висновку в вирішенні тих чи інших питань, що вимагають втручання спеціалістів. Цей різновид експертизи не можна віднести до класу обов'язкових експертних досліджень, бо він стоїть поряд з іншими доказами, не вище, не нижче.

Об'єктом лінгвістичної експертизи є мовлення та мова, тексти в будь-якому вигляді (письмовий, електронний, усний), які містяться на різних носіях. Предмет лінгвістичної експертизи – фактичні дані, які встановлюються за допомогою спеціальних лінгвістичних знань і є суттєвими для вирішення конкретного питання, судового розгляду.

Завдання лінгвістичної експертизи є такі:

- дослідження слоганів, девізів, текстів реклами, найменування фірм на їх схожість;
- виявити у тексті смислову спрямованість, наявність експресивних та емоційних навантажень;

- обґрунтувати специфіку використаних стилістичних засобів і прийомів;
- тлумачення словосполучень, слів, фразеологізмів;
- відмежувати основне та додаткове значення у тексті;
- з'ясування питань, які виникають у правозастосуванні через потенційну множинність інтерпретацій повідомлення, у тих випадках, коли відмінні інтерпретації передбачають відмінні юридичні наслідки [6, с. 3];

- оцінка тих чи інших фактів мовлення в контексті наявної в суспільстві системи мовних норм і приписів з опорою на отримані теоретичною лінгвістикою знання про структуру й функціонування мови [5, с. 48].

Як правило, лінгвістичні експертизи здійснюються експертами-лінгвістами, які є співробітниками державних/недержавних установ. Звернення до установи такого типу, значно полегшує роботу судів та органів розслідування: немає потреби у пошуку експерта і сумнівів щодо його компетентності. Висновок лінгвістичної експертизи у суді можна вважати за доказ, тому фахівець повинен дати чітко-аргументовану відповідь на поставлене питання. У разі, якщо висновок експерта вийшов за межі його компетентності, він може бути оскаржений в суді та визнаний недопустимим доказом у справі, а винний може уникнути відповідальності.

Типологія лінгвістичної експертизи Л. В. Ажнюк. З усіх наявних експертиз з використанням спеціальних знань у галузі лінгвістики Л. В. Ажнюк виділила дві великі групи, що протиставляються за об'єктом дослідження. По-перше, це *експертизи публічних текстів або інших мовних об'єктів*, мова яких регулюється спеціальними нормативними документами та які були оприлюднені медійними засобами або в інший спосіб (публікації в електронних і друкованих ЗМІ та в соціальних мережах, тексти теле- і радіопередач, усні виступи публічних осіб, рекламні тексти, інформація для споживачів товарів і послуг, комерційні назви), і, по друге, – *експертизи текстів документів, які самі регулюють суспільні відносини* – від нормативних актів найвищого рівня до особистих документів і офіційних листів [5, с. 5].

Конфлікти, пов'язані з різним читання текстів документів, що регулюють суспільні відносини, правники називають документальними спорами. Причина конфлікту – різна інтерпретація тексту. Об'єктом аналізу лінгвістичних експертиз, що стосуються документальних спорів, є тексти нормативних актів та низка інших документів. Слід зазначити, що лінгвістична експертиза досліджує тільки мовні особливості певного тексту, не звертаючи увагу на юридичні норми. Експерт, який займається вирішенням цього питання, повинен розуміти: поки текст буде розглядатися з правового боку, не слід очікувати швидкого та чіткого висновку. Щоб уникнути таких проблем, слід окреслити завдання експерта у вигляді коректно сформульованих питань.

Мовознавець подає такий приклад [5, с. 6]:

Пунктом X договору іпотеки передбачено, що за певних обставин іпотекодержатель надсилає іпотекодавцеві офіційну вимогу визначеного змісту (що передбачає певні юридичні наслідки). Пунктом Z цього договору передбачено, що за інших обставин іпотекодержатель надсилає іпотекодавцеві офіційне повідомлення визначеного змісту (що передбачає інші юридичні наслідки). Іпотекодержатель надіслав іпотекодавцеві один офіційний документ («заяву-вимогу»), який інтерпретує і як офіційне повідомлення, і як офіційну вимогу водночас. Іпотекодавець бере під сумнів правомірність такої дії й по-своєму інтерпретує ті юридичні наслідки, що їх передбачає надісланий йому документ.

Отже, лінгвіст зможе дати чітку відповідь на такі питання: 1. Чи є лінгвістичні підстави вважати текст заяви-вимоги, що надано для експертного дослідження, офіційним повідомленням, що передбачений пунктом Z договору іпотеки? 2. Чи є лінгвістичні підстави вважати текст заяви-вимоги, що надано для експертного дослідження, офіційною вимогою, яка передбачена пунктом X договору іпотеки?

Об'єктом дослідження публічних текстів та інших мовних об'єктів, мова яких регулюється спеціальними нормативами, є медійний текст або тексти нормативних актів,

що регламентують використання мови у сферах вживання. Лінгвістичні експертизи, об'єктом яких є публічні тексти, мають дати відповідь на питання, що формулюються, враховуючи приписи нормативних актів. Так, зазначає науковець, одним з традиційних питань, на які має відповісти лінгвістична експертиза у справах про захист честі, гідності та ділової репутації, є питання про форму представлення в оприлюдненому тексті певної інформації: у формі оцінних суджень чи у формі тверджень, що мають фактологічний характер [5, с. 7]?

Враховуючи передумови конфліктів, які пов'язані з різною інтерпретацією мовних об'єктів, а також типології продуктів мовленнєвої діяльності, що стають об'єктом аналізу, дозволяє виділити 5 загальних типів лінгвістичних задач і відповідно 5 типів лінгвістичних експертиз, які відрізняються методичними підходами при аналізі мовного матеріалу:

1. Лінгвістична експертиза у справах про документальні спори.
2. Лінгвістична експертиза у справах про захист немайнових прав.
3. Лінгвістична експертиза у справах про заклики до протиправних дій, погрози, шантаж, вимагання.
4. Лінгвістична експертиза у справах про розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі та про пропаганду протиправних дій (війни, зміни територіальних меж держави, насильства, жорстокості, учинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини).
5. Лінгвістична експертиза у справах про шахрайство та введення в оману.

Слід зазначити, що вивчивши класифікацію лінгвістичних експертиз за Л. В. Ажнюк, можна побачити певну схожість із типами експертиз, які запропонувало Українське бюро лінгвістичних експертиз НАН України [9]. Особлива подібність спостерігається за поділом лінгвістичних експертиз на методичні підходи при аналізі мовного матеріалу.

Типи лінгвістичних експертиз за А. М. Барановим. Лінгвіст наголошує, що класифікація лінгвістичних експертиз може проводитися за різними параметрами. З точки зору безпосередньо теорії лінгвістичних експертиз формальні критерії не становлять великого інтересу, хоча впливають і на процедуру проведення експертизи, і на способи представлення результатів.

За формальним параметром лінгвістичні експертизи поділяються на дві великі групи: офіційні експертизи (виконуються за постановою суду та мають статус доказів) та ініціативні експертизи (виконуються за вимогою будь-яких зацікавлених фізичних і юридичних облич, набувають статусу доказів тільки за рішенням суду).

За обсягом поданого на аналіз тексту поділяють на: лінгвістична експертиза одного слова, лінгвістична експертиза словосполучення, лінгвістична експертиза речення, лінгвістична експертиза тексту (чи дискурсу).

За кількістю експертів виділяють: комісійні експертизи (виконуються декількома експертами) і некомісійні експертизи (виконуються виключно одним експертом). Найчастіше комісійні експертизи назначаються в трьох випадках. По-перше, коли випадок потребує втручання двох і більше експертів. По-друге, коли предмет дослідження експертизи має міждисциплінарний характер і його об'єктивна оцінка не можлива в рамках однієї теоретичної або практичної дисципліни. Наприклад, експертиза товарних знаків передбачає участь лінгвіста, спеціаліста, який знається на товарних знаках і/або спеціаліста з рекламної сфери. Досить складними бувають справи, що стосуються розпалювання міжнаціональної ворожнечі, котрі також вимагають участі лінгвіста, соціального психолога/соціолога, а частіше й політолога. Третій випадок – суспільна значущість справи. У цій ситуації комісійна експертиза спрямована на формування наукової бази для висновків прокуратури або рішення суду.

Типи лінгвістичних експертиз за метою проведення: лінгвістична експертиза, яка проводиться на замовлення; лінгвістична експертиза, яка проводиться з метою наукового дослідження; лінгвістична експертиза, яка проводиться з довільними цілями.

За об'єктом лінгвістичних експертиз виокремлюються: експертиза виголошеної промови; експертизи письмового тексту; вербально-візуальні експертизи.

В експертизах виголошеної промови досліджуються акустичні характеристики мовних висловлювань, зокрема для визначення автора мовного повідомлення. В таких експертизах можуть застосовуватися і морфологічний аналіз (наприклад, під час дослідження подібностей і розбіжностей товарних знаків), і синтаксичний аналіз (наприклад, для визначення синтаксичної складності текстів під час пошуку автора), і семантичний аналіз, і аналіз тексту (наприклад, в експертизах, що виявляють семантичну подібність текстів), і лінгвостатистичний аналіз (наприклад, в експертизах, що спрямованні на встановлення авторства).

Вербально-візуальні експертизи як об'єкт дослідження мають складний феномен – поєднання вербальної та невербальної інформації, тобто це комбінація тексту та зображення. Ця експертиза є необхідною, наприклад, у визначенні ступеню зв'язків товарних знаків, коли за кількістю символів, графом або «літероподібних» елементів товарні знаки є близькими, але образно подані по-різному. Аналіз зображення та тексту потрібен і в тих випадках, коли семантика тексту або його фрагментів не зовсім зрозуміла.

А. М. Баранов наводить такий приклад [7, с. 15]. Вираз «Знай наших!» може вживатися і як фразеологізм у значенні «вираження мовцем, викликаних будь-чим, позитивних емоцій, які інтерпретуються як знак переваги особи або групи осіб, з якими ототожнює себе мовець», і як вільне словосполучення – імператив-рекомендація, комунікативна мета якого полягає в тому, щоб рекомендувати адресату поповнити свої знання про конкретну групу осіб, з котрими порівнює себе мовець. В одному з експертних справ предметом дослідження була фраза «Знай наших!», яка була розміщена на банці напою «Fruttola». Претензія полягала в тому, що ця фраза раніше була закріплена як слоган іншого виробника, до того ж саме у функції фразеологізму. Аналіз фрагментів тексту та зображення на банці «Fruttola» дає можливість зробити висновки про те, що цю фразу було вжито в прямому значенні, тому вона не може розглядатися як запозичення слогана з товарного знака іншого виробника.

За сферами застосування потрібно як мінімум розрізняти юридичну/правову експертизу та патентознавчу. Юридична/правова експертиза поділяється за інституційними засадами на:

1. Експертизу у справах із захисту честі, гідності та ділової репутації.
2. Експертизу у справах про наклеп.
3. Експертизу у справах про розпалювання міжнаціональної ворожнечі.
4. Експертизу у справах про порнографію.

Особливу увагу слід звернути на перший підтип – експертизу у справах із захисту честі, гідності та ділової репутації. А. К. Симонов зауважує, що «на дозвіл лінгвістичної експертизи можуть бути поставлені такі типові питання [8, с. 35]:

1. Чи наявні в тексті негативні відомості про ... (ПБ), його діяльності та про його особистих ділових і моральних якостей? У яких конкретно висловлюваннях містяться ці відомості і яка їх смислова спрямованість?

2. Якщо у висловлюваннях є негативні відомості про (ПБ), то в якій формі вони виражені: твердження, припущення, питання?

3. В якому значенні вжито слово (словосполучення, фраза) у тексті публікації?

4. Які стилістичні прийоми використовує автор і як вони характеризують героїв публікації?

5. Відомості, які викладено в тексті є твердженнями про факти, якщо так, то яких, або оціночними судженнями, думкою автора публікації?

За рівнем аналізу мови виокремлюються експертизи: почеркознавчі експертизи; фонетичні експертизи; морфологічні експертизи; текстологічні експертизи (сюди також входять лінгвістичні (фразові та надфразові рівні)); дискурсивні експертизи. В останніх здійснюється дослідження вербальних і невербальних компонентів реальної комунікативної ситуації: аналізується і друкований/розшифрований усний текст, і

аудіовізуальний рід, що передбачає врахування жестів, міміки, і т. ін. Дискурсивні експертизи дозволяють виявити комунікативні наміри учасників ситуації спілкування, що важливо, наприклад, при визначенні намірів дати взятку, при виявленні та кваліфікації погроз, закликів тощо.

Типи лінгвістичних експертиз за матеріалами справи, запропоновані Українським бюро лінгвістичних експертиз НАН України [9]:

1. Лінгвістична експертиза, пов'язана з правовим захистом товарного знака, встановленням ідентичності підприємця і т.п.

2. Лінгвістична експертиза, пов'язана з правовим захистом інтелектуальної власності та авторського права.

3. Лінгвістична експертиза текстів у справах про захист честі, гідності та ділової репутації громадян чи юридичних осіб.

4. Експертиза текстів та елементів тексту на предмет їх відповідності нормам українського правопису, правилам міжмовної транслітерації, законодавству України про мову.

5. Лінгвістична експертиза записів у офіційних документах: встановлення тотожності імен, власних назв, термінів та інших елементів тексту, що відрізняються орфографічними, граматичними, стилістичними чи іншими особливостями.

6. Ідентифікація власних назв та імен, записаних українськими (російськими) літерами і латиницею.

7. Аналіз якості перекладу, встановлення відповідності перекладного тексту (чи його елементів) оригіналові.

Отже, проаналізувавши різні класифікації, можна виділити наступну загальну типологію лінгвістичних експертиз: за об'єктом дослідження (експертиза вербально-візуальних мовних об'єктів та експертиза тексту, що регулює суспільні відносини); за напрямом дослідження (експертиза у справах про захист честі, гідності та ділової репутації; експертиза у справах про розпалювання міжнаціональної ворожнечі; експертиза у справах про інсинуацію; експертиза у справах про заклик до зловмисного діяння); за метою проведення (наукова лінгвістична експертиза; приватна наукова експертиза); за обсягом аналізованого тексту (одного слова; словосполучення чи речення; експертиза тексту).

Висновки. Лінгвістична експертиза – досить молода, але важлива галузь у сучасному суспільстві. За останні кілька десятиліть значно зросла кількість лінгвістичних експертиз на замовлення юристів, судів та інших суб'єктів. Цей вид експертиз поки що не має чіткого законодавчого підґрунтя, але лінгвістична експертиза, яка застосовує лінгвістичний аналіз тексту в юридичній площині, є одним із напрямів соціонормативної мовної діяльності, що спрямована на екстремальні вияви функціонування текстів у суспільстві.

Сьогодні лінгвістична експертиза активно використовується в судовій практиці, вирішенні конфліктних ситуацій тощо. Таким чином, подальше дослідження цієї експертизи є одним з найважливіших завдань сучасної лінгвістики.

Аннотація. В статті проаналізовані відомі класифікації лінгвістичних експертиз. Подано мнєня різних учених стосовно поняття «лінгвістична експертиза», визначені основні задачі та призначення лінгвістичної експертизи, проаналізовані основні підходи до типології. В процесі роботи та збору матеріала, аналізу та опису результатів використовувалися наступні методи дослідження: системно-структурний (представлена загальна характеристика лінгвістичної експертизи), описательний (розкрито поняття експертизи) та метод класифікації (розглянуті класифікації лінгвістичних експертиз).

Ключеві слова: лінгвістична експертиза, судові експертизи, юридична лінгвістика.

Abstract. The article presented the famous types of linguistic expertise. Some scientists give different opinions about the concept of "linguistic expertise", the main tasks and purpose of linguistic expertise are determined, the main approaches to the typology are analyzed. In the process of work and material gathering, analysis and description of the results, the following methods of research were used: system-structural (general characteristics of linguistic expertise are given), descriptive (the concept of expertise is disclosed) and method of classifications (the method of linguistic examinations are considered).

Key words: linguistic expertise, forensic expertise, legal linguistic.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Прадід Ю. Ф. Вступ до юридичної лінгвістики: Навч. Посібник / За ред. чл.-кор. АПрН України Ярмиша О. Н. – Сімферополь: Доля, 2002. – 274 с.
2. Экспертиза в современном мире: от знания к деятельности / Под ред. Г. В. Иванченко, Д. А. Леонтьева. – М. : Смысл, 2006. – 454 с.
3. Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
4. Бринев К. И. Теоретическая лингвистика и судебная лингвистическая экспертиза : монография / Константин Иванович Бринев; под редакцией Н. Д. Голева. – Барнаул : АлтГПА, 2009. – 252 с.
5. Ажнюк Л. В. Типологія об'єктів лінгвістичної експертизи і методика їх дослідження / Леся Вікторівна Ажнюк // Мовознавство. – 2016. – № 3. – С. 3–18.
6. Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції / Леся Вікторівна Ажнюк // Мовознавство. – 2012. – № 3. – С. 47–64.
7. Баранов А. Н. Лингвистическая экспертиза текста: теоретические основания и практика / Анатолий Николаевич Баранов. – М. : Наука, 2007. – 592 с.
8. Симонов А. К., Горбаневский М. В. Понятие чести, достоинства и деловой репутации / А. К. Симонов, М. В. Горбаневский. – М. : Медя, 2004. – 328 с.
9. Українське бюро лінгвістичних експертиз [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lingvoexpert.org.ua/node>.

УДК 81'44:81'37(811.111)

КАУЗАТИВНІ ЛОКАТИВНІ ДІЄСЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

П. Г. Саєнко, О. О. Залужна

Анотація. У статті розглядаються каузативні локативні дієслова у сучасній англійській мові з точки зору семантичної класифікації. Методологічною основою лінгвістичного аналізу є дефініційний та компонентний аналіз, а також методика побудови формул тлумачення. За результатами дослідження здійснено кількісний аналіз емпіричного матеріалу, виділено три групи каузативних локативних дієслів, а саме: КЛД без додаткових семантичних ознак; КЛД каузації із застосуванням інструмента; КЛД каузації за допомогою протиправної дії. Найбільш продуктивною серед цих груп в англійській мові виявилася група КЛД без додаткових семантичних ознак.

Ключові слова: каузативність, локативність, дієслово, семантика.

1. Вступні положення.

У статті розглядаються каузативні локативні дієслова у сучасній англійській мові, тобто дієслова зі значенням «каузувати бути / не бути в місці», наприклад, англ. *to put* 'класти', *to turn* 'повертати'. Каузативні локативні дієслова містять у своїй семантичній структурі дві фундаментальні категорії мови: каузативність та локативність. Проте в деяких випадках семантика досліджуваних дієслів може ускладнюватися семою заперечення, наприклад *to tear* 'розривати', *to eject* 'викидати'. Зазначені мовні категорії привертають до себе увагу дослідників і представлені у науковій літературі значною кількістю праць [1–13]. Так, наприклад, каузативні локативні дієслова тим чи іншим чином розглядаються у статтях з питань локативності А. В. Бондарка [1] та І. В. Ступака [2]. Проте, незважаючи на значну кількість праць, присвячених локативним дієсловам, в них розглядаються лише часткові фрагменти каузативних локативних дієслів, що й зумовлює **актуальність** даної роботи.

Мета дослідження полягає у вивченні семантики каузативних локативних дієслів в англійській мові.

Досягнення мети стає можливим за умови вирішення таких **завдань**:

- укласти корпус КЛД в англійській мові;
- здійснити семантичну класифікацію КЛД в англійській мові;
- провести кількісний аналіз емпіричного матеріалу з метою виявлення ступеня продуктивності семантичних типів в англійській мові.